

Er autogovèrn d'Aran laguens de Catalonha

Ua analisi sus era reconeishença deth país en redactat estatutari

peth **Notari de Vediau**

1. Aran ei un país. Ei *eth país*. Eth marc de referéncia (simbolic, politic, juridic) mès pròlèu. Aran ei ua comunautat atrauassada per un jòc d'interelacions qu'articule era complexitat deth sòn *demos*. Ua comunautat conscienta dera sua personalitat istorica que vò projectar de cap tath futur mejançant eth sòn autogovèrn, eth quau se base ena autoregulacion des pròpri interèssi e en autocontròtle des pròpri recorsi, coma rebrembe tot soent eth

collèga Juan-José López Burniol, notari de Barcelona. Un autogovèrn que coma quinsevolh autonomia presente grads de qualitat: en Aran, massa viatges era disponibilitat de mès esturments non s'a tradusit en ua melhora dera governança. Pr'amor qu'ei eth benestar dera sua gent eth que determine eth progrès d'un país.

2. Aquesta realitat d'Aran coma pòble qu'a de besonh eth sòn estatus ei acceptada pera màger part des fòrces politiquas e dera societat civiu. E reconeishuda juridicament per Estatut d'Autonomia de Catalonha de 1979 e era Lei 16/1990. En aquest contèxte, era reforma der Estatut represente era escadença entà elevar a rang estatutari era «singularitat privatiua» d'Aran, coma ditz eth document consensuat pes grops qu'an representacion en Conselh Generau [veir *Vediau* num. 2]. Aquesti dies es ajuntaments an de ratificar (o non) un aute tèxte que demane que «damb aquest nau Estatut de Catalonha s'establisque un pacte de liura associacion d'Aran

Eth Parlament de Catalonha (Font: Parlament)

damb Catalonha». Segontes eth tèxte, aperat *Aportacion ath nau Estatut de Catalonha*, «cau qu'eth nau Estatut contengue un títol especific que damb eth nòm d'*Estatut d'Aran* explicite es trets essenciaus d'aguesta liura associacion». Mès enlà des granes paraules, andús documents coincidissen en remarcar, entre uns auti aspèctes, qu' *er Estatut reformat a de reconéisher directament era especificitat d'Aran e preservar de manera inefabla eth sòn regim especific mejançant ua segona lei*.

3. Ara ben, aquestes demanes generalizadas non impedissen avertir qu'eth Dret non ei entà «definir», senon entà atribuir drets e imposar

obligacions. Per tant, Aran se la i jògue non tant en veir reconeishut formaument er *hèt d'iferenciau* en Estatut, coma en veir fixat un posicionament juridic en matèria de competéncies e de finançament que hèsque efectiu er autogovèrn. E açò exigís as politics aranesi, surtot as que pòrten era gestion dera causa publica, un esfòrc entà preservar era dignitat dera sua foncion ath servici deth ben comun.

ETH DOCUMENT DES AJUNTAMENTS

Era *Aportacion ath nau Estatut de Catalonha* afirma q'«Aran ei un país non-catalan», hèt que merite qu' *er Estatut reformat* manifestè qu'«Aran ei un país damb ua realitat nacionau que s'assòcie liurament a Catalonha e se constituís coma un territòri autonòm damb un regim politicoadministratiu especiau». Segontes eth tèxte, Aran a d'auer reconeishut «eth dret a arténher es maximes côtes d'autogovèrn» e eth

Conselh Generau, «era facultat exclusiua deth desplegament reglamentari des leis deth Parlament en Aran». Ath delà, reclame qu'era Generalitat de Catalonha se relacione en mès naut nivèu damb eth Conselh e qu'Aran sigue ua circoscripcion electorau «entà trigar un deputat ath Parlament qu'aurà era representacion deth pòble aranes». Coma tanben remèrque eth document consensuat pes

grops qu'an representacion en Conselh, aquesta aportacion des ajuntaments considèrè qu'Aran «non pòt èster includit en cap division territorialiu [...] que non sigue era madeisha», qu' *er aranes* a d'èster tanben oficiu en Catalonha, qu'eth Sindic «ei er ordinari deth president dera Generalitat en Aran» e qu' eth Parlament a d'aprovar «ua segona lei de regim especiau». VEDIAU

FRANCESC X. BOYA

PER UN DEBAT CONSTRUCTIU

Reescriure el nou Estatut de Catalunya ha obert arreu del país un debat, de vegades apassionat, sobre els futurs possibles que aquest nou Estatut ens pot deparar. L'estatus de la llengua, la relació amb la Unió Europea, el tractament de la immigració o la pròpia ordenació territorial són aspectes nuclears d'aquest debat que el president de la Generalitat va voler emmarcar en la reunió de Miravet.

Si volguéssim buscar una imatge il·lustrativa del que avui volem resoldre en l'àmbit de la política, podríem fer-ho en una mena de trencaclosques on el resultat final acaba llimant les aspreses que avui caracteritzen l'encaix jurídic i administratiu de Catalunya en el si de l'estat Espanyol i del marc europeu. I en el si de Catalunya, un territori específic com l'Aran, amb les seves particularitats culturals i polítiques.

sigui avui present en el nou ordenament jurídic de Catalunya amb el reconeixement de la seva llengua, dels seus drets seculars i de les seves institucions pròpies.

Les forces polítiques araneses van consensuar un document que recull aquests principis i la voluntat de l'Aran de no ser inclosa a la nova divisió territorial de Catalunya, atenent la seva tradició històrica i el principi d'autonomia que recull la seva

Què farà Catalunya amb aquest territori de cultura diferent?

Aquest és un debat que té, efectivament, la seva rèplica en clau aranesa. Una rèplica que confereix més interès i complexitat al propi debat, atès que ràpidament se'n acut la pregunta: què farà Catalunya amb aquest territori de llengua i cultura diferent i tradició històrica de govern? Tot ens indica que difícilment l'Estatut de Catalunya podria oblidar aquesta realitat singular que conviu a casa nostra i que ja té un règim especial que li atorgà el Parlament l'any 1990. L'objectiu, per tant, és que allò que l'Estatut de Sau va reconèixer tímidament

CiU va tardar deu anys en portar una llei que reconegués l'Aran

Llei de règim especial. Un document que ja és a mans del president de la Generalitat i de la ponència que avui redacta l'Estatut.

És evident que Catalunya difícilment és pot negar a acceptar la seva pròpia diversitat. Però la història ens ensenya que l'evidència, en política, no sempre és compartida. Deu anys va tardar el govern de CiU en portar una llei que reconegués aquestes reivindicacions històriques dels aranesos, i en aquests anys, l'Aran, va ser inclòs en el mapa comarcal de Catalunya.

— passe tara plana següenta

Er error d'ua decision unilateralau

Eth Sindic presdincic d'UA e PRAG ena entrevista damb Maragall

Damb era perspectiva qu'autrege eth pas deth temps, era visita deth sindic d'Aran ath president Maragall s'ei

VEDIAU

revelada imprudenta e unilateralau. Hè uns mesí, quan s'entrevistèc damb Pasqual Maragall tà liurar-le eth document consensuat sus er Estatut e Aran, Carlos

Barrera prescindic d'Unitat d'Aran e PRAG, dus des tres signants deth tèxte. En Palai dera Generaliat, eth President recebec, damb eth conselhèr Joaquim Nadal, a Barrera. Maragall se comprometec a estudiar es demanes que recuelh eth tèxte. Aquesta entrevista se produsic despús d'enviar un prumèr document tara ponència e quan era propòsta entà qu'er Estatut que gesque dera reforma age un títol específic sus Aran ei encara daurada ara participacion

Eth president Maragall estudiarà es demanes deth document acordat per consens

dera societat. Totun siguec eth madeish Govern aranes qui envièc eth document

a toti es larèrs deth país. Ath delà, cau rebrembar qu'es ajuntaments an encetat ara un debat plan important tà presentar era sua propòsta.

D'alavetz ençà, quan eth debat ei més daurit que jamès, era absència de dus des tres grops ena entrega deth qu'ei tanben eth sòn tèxte (encara non barrat e que coexistís damb dus auti) confirme er error d'ua decision que mensprède es formes e eth consens, tostemp importantí.

ARAN

El Conselh quiere comprar la lavandería Flisa para privatizarla

El Conselh Generau d'Aran tiene previsto comprar las naves que Flisa tiene en Mijaran para alquilar las

instalaciones a una compañía privada que se hará cargo de la gestión y explotación de la antigua lavandería de la Fundación ONCE.

El Ejecutivo aranés anunció a bombo y platillos el proyecto de hacer una lavandería para discapacitados, pero lo cierto es que durante todo este tiempo la planta ha ido acumulando un déficit inasumible. Las bases del concurso, aprobadas con el único apoyo de CDA, prevén un alquiler de sólo 1.000 euros mensuales, una cantidad insuficiente según las características de estas instalaciones. A falta de estudios técnicos y económicos para saber si la lavandería es la mejor opción para garantizar empleo al colectivo de discapacitados

ERA ESTREA

Bon an!
2005,
síaeuropa

de Aran, UA considera que la fórmula del Conselh no garantiza la continuidad del complejo, pues no resuelve la falta de rentabilidad del negocio. UA pide una comisión para, entre otras cosas, analizar cuáles son las necesidades de los discapacitados del país, para saber si una lavandería es el equipamiento ideal para este colectivo (y si no lo es, para buscar alternativas) y para estudiar la viabilidad económica del proceso de privatización, porque si el complejo se ha de privatizar, la empresa privada habrá de asumir una función social.

ARAN E ERA REFORMA DER ESTATUT

<<<

FRANCESC X. BOYA

PER UN DEBAT CONSTRUCTIU

ven dera plana anterior

Una fita històrica que avui, per cert, resulta clarificadora quan des de la Convergència aranesa, es reclama un «Aran no català» i sostres estatutaris maximalistes que tenen poc a veure amb les actuacions del passat.

Tots els posicionaments són legítims i totes les aspiracions respectables, especialment en un moment transcendent com aquest, però hi ha, en la conjuntura actual, a Espanya, a Catalunya i a Aran dos premisses que haurien de servir de full de ruta per arribar a bon port i completar el trencaclosques sense traumatismes. La primera, renunciar al fonamentalisme com a doctrina i com argument. I la segona, saber que en aquest procés de negociació, el que li convé a l'Aran, més que l'afronta amb Catalunya, és la seducció, ser el mirall en el qual la Catalunya actual reconegui la seva pròpia ambició nacional. Sovint, però, la temptació d'utilitzar les reivindicacions per emfatitzar la posició partidària i treure rèdit polític del debat és molt alta i acaba negligint

l'interès general. Catalunya haurà de portar el seu Estatut al Congrés de diputats i necessita, com es va fer a Miravet, prioritzar els aspectes financers més que alguns simbolismes que, per importants que semblin, equivocaran el debat. I això no significa renunciar, sinó aplicar el sentit comú en favor d'administracions racionals que donin resposta als nous reptes.

Per l'Aran, el primer pas és dotar de contingut polític el debat esporàdic que cada dos mesos fa la seva màxima institució; el segon, repensar el sentit d'aquestes institucions i fer-les properes, transparents, i rigoroses per donar credibilitat a les reivindicacions.

En definitiva, és l'hora del debat constructiu, de fer un esforç per sortir dels llocs comuns i de les veritats absolutes per trobar-nos al voltant de l'interès general dels ciutadans, aquell que ens ha de permetre conciliar les ambicions nacionals de la Catalunya diversa i el suport social, els quals, com és sabut, no sempre van de la mà.

Cal renunciar al fonamentalisme com a doctrina i argument

Vediau. Redaccion e dessenh: Amador Marqués Atés. Collaboradors: Eth Notari de Vediau, Francés Boya Alòs, Marcabrun.

<http://www.unitatdaran.org>. Tà quinsevolh suggeriment o se voletz publicar era vòsta opinion:

Corrèu electronic: vediau@unitatdaran.org / Adreça: UNITAT D'ARAN. Molières, 2. Locau 5. 25530 Vielha

ARA CONTRA

El 'conseller', con Paco Boya, Joan Riu y el subdelegado del Pirineo, Víctor Orrit.

El gas natural que viene

Rañé anuncia que Aran tendrá acceso al combustible

VEDIAU

El *conseller* de Trabajo e Industria, Josep Maria Rañé, ha anunciado en Vielha el acuerdo entre el departamento del que es titular y Gas Natural para llevar el gas a Aran. Con la gasificación del país, un 86 % de la población, más de 7.200 personas, tendrá acceso a este combustible.

La infraestructura de transporte y gasificación comporta una inversión de 20 millones de euros y la llevará a cabo Gas Natural. Algunas de las poblaciones gasificadas serán Les, Bossòst, Vielha, Arties, Salardú y Baqueira. La nueva infraestructura unirá Aran, y por ende Catalunya, con Francia, de donde saldrá un gasoducto de 37 kilómetros que conectará con la red francesa y que transcurrirá paralelo al río Garona.

Con la inclusión de Aran en el *Pla de Gasificación de Catalunya*, el Departamento de Trabajo e Industria agilizará los trámites para la obtención de permisos y autorizaciones para la gasificación del país. Además la Generalitat de Catalunya efectuará las gestiones necesarias para que la compañía reciba la retribución necesaria que la normativa prevé para aquellas inversiones que permiten la gasificación de nuevas poblaciones.

EDITORIAU

L'energia necessària

Com ha assegurat el conseller Rañé, la construcció del gasoducte permetrà eliminar la dependència del transport de combustibles que presenta greus dificultats quan fa mal temps i augmenta l'activitat. Aquest projecte esdevindrà un impuls important per l'economia aranesa, en dotar-la d'un recurs energètic de què podran disfrutar les llars i els establiments turístics. A més facilitarà la consolidació del sector de la indústria transformadora. Aquest Pla va ser subscrit el 1991 i des de llavors s'han afegit diversos municipis. Ara Vielha acull l'acord que afecta l'Aran. En aquest sentit, les crítiques «de partit» que ha rebut el conseller es dilueixen en l'anecdòtic de rebequeries governamentals a què ja ens tenen acostumats.

ERA COMUNA

Marcabrun

Formes, normes

Eth jutge impote a Baqueira per desaubedir era sentència que la obligaua a tomar ua finca ocupada illegalment... Mentretant, pensi en aquerò qu'èna Grècia classica ère coneishut coma *nòmos*, era lei deth pòble. Eth respècte ath *nòmos* (convencions, formes e normes) ei condicion indispensable entà exercir era virtut e era exellència publiques. Tàs romans, era submission ara lei, expression dera volentat generau, permet ua miellhor conviuença. Totun, quan era lei non regís dejà, se pòt hèr e des. hèir sense atier a cap tipe de procediment, mès encara quan se prescindís d'ua determinada idia deth dret, era que le relacione damb es interèssi deth feble contra es deth fòrt. Era consagracion dera capacitat salvadora deth mercat e eth consegüent mensprètz ara legalitat son es dògmes d'aguesti tempsi estonants. En àmbit dera politica, era drete, qu'auie mantengut es formes des der exercici dera ipocresia, protagonize aguest mensprètz. S'ei tornada «transgressora», revolucionària coma es *neocom*, maueducada coma eth PP. Malurosament, Aran non ei ua excepcion. Mès, aquiuh dehòra, a on eth movement resistent subergés de tant en tant, ací, isolat, er aranés dèishe plòir (miellhor, nheuar) tà recèber coma cau ath burgés de torn. Mentretant, es esquiares arriben massiuament, era economia demore condemnada ara estacionalitat, es immobiliàries accelèren era sua activitat especulatiua. E Ruda... Saturn devòre as sòns hilhs, maugrat qu'aguesti non saben que neurissen a son pair.